CEA ukončilo pilotný kurz pre pracovníčky a pracovníkov environmentálnej výchovy

Ochrana prírody a životného prostredia je stále väčšou prioritou, a to aj v rámci verejných politík. Máme ale dosť kvalifikovaných pracovníkov environmentálnej výchovy? Čo všetko by mal pracovník alebo pracovníčka vedieť? A kde môžu potrebnú kvalifikáciu získať? Odpovede na tieto otázky hľadalo Erasmus+ partnerstvo organizácií SEVER (ČT), MagosFa (HU) a CEA (SK), ktoré realizuje medzinárodný projekt s názvom "Vypracovanie kvalifikačného štandardu a prípravného kurzu na získanie odbornej kvalifikácie pracovníka environmentálnej výchovy".

Keď sa povie „pracovník environmentálnej výchovy", predstavíme si v prvom rade lektorov v eko-centrách či centrách voľného času. Táto profesia je však oveľa širšia, týka sa aj eko-výchovných pracovníkov v národných parkoch, správach CHKO, múzeách, zoologických či botanických záhradách, alebo živnostníkov či fyzických osôb (chovatelia včiel, sprievodcovia v udržateľnom turizme a pod.), pokiaľ sa venujú vzdelávacím aktivitám v oblasti zvyšovania environmentálneho povedomia, ochrane prírody a životného prostredia.

Cieľom projektu bolo reagovať na rastúci záujem o získanie odbornosti ako pracovník/pracovníčka environmentálnej výchovy, ale aj v nadväznosti na rozbiehajúcu sa certifikáciu poskytovateľov EVVO služieb. V spolupráci s nezávislými odborníkmi, napr. zo siete environmentálne výchovných organizácií Špirála, partneri projektu vytvorili kvalifikačný štandard, vypracovali sylabus pre vzdelávací kurz a zrealizovali pilotný kurz pre 15 účastníkov. Predsedníčka siete Špirála Boglárka Kurka Ivanegová: "Po celom Slovensku pôsobí veľa nadšených lektorov environmentálnej výchovy a s prehĺbujúcimi sa environmentálnymi výzvami pribúdajú noví. Doteraz však chýbal ucelený pohľad na to, čím všetkým - akými vedomosťami, zručnosťami a postojmi - by mal byť takýto pracovník vybavený, nehovoriac o chýbajúcich príležitostiach tieto kompetencie rozvíjať. Preto je vytvorený a odpilotovaný kurz nesmierne dôležitou súčasťou zvyšovania kvality environmentálnej výchovy na Slovensku."

Celý projekt vyvrcholí v októbri medzinárodným workshopom pre odborníkov v oblasti EVVO a zástupcov štátnej správy, samosprávnych krajov a ďalších subjektov v oblasti vzdelávania.

Pilotný kurz (financovaný z projektu Erasmus+, z grantu Stronger Roots a z vlastných prostriedkov Centra environmentálnych aktivít) na Slovensku odštartovalo úvodné stretnutie v Trenčíne v novembri 2023. Nasledoval predĺžený víkend v Košiciach v apríli, venovaný téme inštitúcií a kompetencií v oblasti životného prostredia a globálnym / lokálnym problémom životného prostredia. Súčasťou druhého stretnutia boli odborné prednášky a neformálne diskusie na festivale Iné cesty, ktorý okrem zodpovedného cestovania rozširuje obzory v oblasti ochrany prírody.

Na treťom dvojdennom stretnutí vo Vzdelávacom centre Zaježová si účastníci kurzu prehĺbili chápanie a postoje v témach „Atribúty pracovníka environmentálnej výchovy" a „Čo je alebo čo nie je environmentálna výchova". Program prvého dňa vyvrcholil prezentáciou odborníka na vzdelávanie Juraja Hipša, ktorý predstavil súkromnú školu ALMA vo Zvolene a priniesol do témy environmentálneho vzdelávanie a inklúzie úplne novú perspektívu. Druhý deň lektor kurzu a riaditeľ CEA Richard Medal predviedol ukážkovú hodinu v oblasti zmyslového poznávania, účastníci kurzu si formou evaluácie programu prakticky overili kritériá úspešného programu EVVO. „Bolo to pre mňa inšpiratívne, aplikovateľné do rôznych oblastí života," zhodnotila stretnutie v Zaježovej Petra Mihoková, ekovýchovná pracovníčka zo združenia Slnkotvor.

Štvrtú časť kurzu účastníci odštartovali exkurziou s Miroslavom Janíkom do súkromného slobodného lesa Ščúrnica pri Valašských Klobúkoch. Oduševnený a rešpektovaný ochranca bielokarpatskej prírody zaviedol účastníkov do klenotu bielokarpatskej prírody. Osobnosť lektora ocenila Janka Konáriková,

lektorka v oblasti permakultúry a prírodných záhrad: „Mirek Janík nás výborne viedol cestou navnímania priestoru bez zbytočného zahlcovania informáciami a pritom povedal mnoho," uviedla. Ďalšou zastávkou bolo pobytové Centrum Veronika, ktoré poskytlo ideálne prostredie (verejná budova rekonštruovaná v pasívnom štandarde, modelové projekty ako spracovanie ovocia z regiónu v obecnej muštárni, vykurovanie štiepkou ...) na vzdelávanie v oblasti miestnej udržateľnosti (vrátane certifikácie eko výrobkov a služieb) a adaptácie na klimatickú zmenu. „Inšpirovala ma cesta, ktorou idú v práci so zdravotne znevýhodnenými skupinami v EVVO, na ktoré sa často zabúda," podelila sa o skúsenosť Janka Konáriková.

V poradí piaty kurz sa uskutočnil v Trenčíne a novootvorenom E.K.O. centre ŽiTo v Sýpke. Hneď na úvod jeho zakladateľka Monika Dobrodenková previedla účastníkov ukážkovou prírodnou záhradou s inšpiratívnymi prvkami a náučnými tabuľami, ktorá vznikla na území bývalej skládky odpadu. Táto časť kurzu bola zameraná na vhodné formy spolupráce poskytovateľov EVVO so školami: Ako vhodne nastaviť program? Ako ho ponúknuť? Ako reagovať na rastúce obavy detí a pedagógov z pobytu v prírode? Zo stretnutia si účastníci kurzu odniesli aj domácu úlohu – vytvoriť výučbový program EVVO pre individuálne definovanú cieľovú skupinu, s ľubovoľne definovaným cieľom vzdelávanie, ale s detailne rozpracovanou aktivitou, ušitou na mieru pre potreby vzdelávacieho centra v Moravskom Lieskovom.

Posledné, šieste stretnutie, zaviedlo účastníkov do dvoch ekocentier v Bratislave - Centrum ekovýchovy a lesnícke arboretum Kamzík a novootvorené Ekocentrum Čunovo, ktorému prezidentka Zuzana Čaputová udelila Prezidentskú zelenú pečať za splnenie náročných environmentálnych a sociálnych kritérií pri rekonštrukcii. Vďaka možnosti vidieť úplne odlišné typy ekocentier získali účastníci dôležité podnety pre zamyslenie sa nad otázkou, aká veľká (alebo nenahraditeľná?) je rola kvalifikovaného a nadšeného eko-pedagóga a do akej miery ho môže zastúpiť / doplniť moderná interaktívna expozícia.

Komunikujme, svieťme a zanechajme stopu

Na záver stretnutia, v priestoroch záhrady Ekocentra Čunovo, Richard Medal odovzdal účastníkom pilotného kurzu certifikáty. V rámci krátkej evaluácie účastníci uviedli, že kurz rozšíril ich obzory a bol veľmi inšpiratívny. Zaznievala potreba networkingu, výmeny skúseností a vzájomnej podpory. Viacerí účastníci sa tiež zhodli v tom, že by nás - poskytovateľov EVVO - malo byť v našich komunitách viac vidieť a počuť, aby sme mohli iskierku lásky k prírode posúvať ďalej medzi mladých ľudí, spolu so záujmom o dianie a ľudí okolo nás. „Bolo to perfektné a inšpiratívne. Každý z nás si odniesol pre seba niečo, čo vo svojej práci využije. Zdieľanie skúseností je najviac. Verím, že bude aj pokračovanie. A „svieťme" aby nás bolo vidieť", uviedla na sociálnej sieti Katarína Ofúkaná, ktorá sa environmentálnej výchove venuje popri starostlivosti o včely a výrobe sviečok zo včelieho vosku.

Keď sme posledné stretnutia kurzu predstavili na sociálnych sieťach, príspevky sa stretli s veľkým záujmom, máme dokonca už aj záujemcov o podobný kurz v roku 2025. V čom vidí jeho prínos Petra Mihoková? „Môj cieľ, ktorý som si dala pri vstupe do kurzu, sa naplnil. Chcela som vyjsť zo svojej "bubliny", spoznať zaujímavých ľudí, navštíviť inšpiratívne ekocentrá a dozvedieť sa nové informácie z oblasti environmentálnej výchovy," uviedla. Podobne, ako väčšina účastníkov, aj Petra kladie najväčší dôraz na zážitkové programy. „Envirovýchova je pre mňa hlavne o pocite a zážitku. Lebo práve toto si so sebou domov zoberieme a s tým pocitom sa ďalej v živote rozhodujeme," dodala Petra Mihoková.

Projekt na jeseň vyvrcholí medzinárodným odborným workshopom PROFESIA "PRACOVNÍK ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY" - AKO SA NA ŇU PRIPRAVIŤ A PODPORIŤ PROFESIJNÝ ROZVOJ, ktorý sa uskutoční 22. - 23. októbra 2024 v Brne. Workshop je určený pre odborníkov v oblasti environmentálnej výchovy, zástupcov verejnej správy a ďalších záujemcov o túto problematiku. Kvalifikačný štandard a popis vzdelávacieho kurzu budú po preklade do slovenského jazyka voľne

prístupné na stiahnutie na webe CEA (www.cea.sk) a na webe siete envirovýchovných organizácií Špirála (www.spirala.sk).

Projekt "Vypracovanie kvalifikačného štandardu a prípravného kurzu pre odbornú kvalifikáciu Pracovník environmentálnej výchovy" realizuje partnerstvo organizácií SEVER (ČR), Magosfa (HU) a Centrum environmentálnych aktivít v rokoch 2021-2024. Celý projekt je spolufinancovaný z dotačnej schémy EÚ Erasmus+. Pilotný kurz bol spoluorganizovaný a spolufinancovaný so sieťou enviro-výchovných organizácií Špirála v rámci projektu „Posilnenie EVVO ekosystému“, č. SRfCS/P2/2023/006, schváleného v programe Stronger Roots.

Klaudia Medalová, Richard Medal, Centrum environmentálnych aktivít Trenčín